

עיקרי חוק שעות עבודה ומנוחה

עיקרי חוק שעות עבודה ומנוחה, התשי"א – 1951.

הגדרות- כללי
עבודה בשעות נוספות ובמנוחה השבועית
היתרים כלליים עיקריים
חובת ניהול פנקס שעות עבודה ומנוחה
גמול עבודה בשעות נוספות ובמנוחה השבועית
תחולת החוק
עונשים

הגדרות- כללי

שעות עבודה:

הזמן בו עומד העובד לרשות העבודה, כולל הפסקות קצרות ומוסקמות הניתנות לעובד להחלפת כוח ואוויר, אך לא כוללות הפסקות בהן העובד לא עומד לרשות העבודה כפי שמוגדר בחוק כ"הפסקה".

עבודת לילה: שעות עבודה, ששתי שעות מהן נמצאות בתחום שבין 22.00 בלילה ל 06.00 בבוקר שלמחרת. במפעל אשר בו עובדים במשמרות, אסור להעביד עובד בעבודת לילה יותר משבוע אחד בתוך שלושה שבועות.

יום עבודה: 8 שעות ביום רגיל, ו- 7 שעות בעבודת לילה, בערב שבת (יום שישי) ובערבי חג. אם לא נקבע יום עבודה ארוך יותר בתקנות או בהסכם קיבוצי שאושר על ידי השר.

שבוע עבודה: 45 שעות עבודה (עפ"י החוק); **43 שעות שבועיות (עפ"י צו ההרחבה בדבר קיצור שעות עבודה)**

שעות נוספות: השעות שעמד העובד לרשות העבודה מעבר לתחומו של יום העבודה הרגיל או שבוע עבודה רגיל.

מנוחה שבועית: אם לא נקבע אחרת בתקנות, אורך המנוחה השבועית לעובד הינו 36 שעות ברציפות. המנוחה השבועית תכלול: ליהודי את יום השבת, לגבי מי שאינו יהודי אחד מהימים – שישי שבת או ראשון – לפי בחירתו.

עבודה בשעות נוספות ובמנוחה השבועית.

- אסור להעביד עובד בשעות נוספות ללא היתר משר התעשייה המסחר והתעסוקה.
- אסור להעביד עובד במנוחה השבועית ללא היתר משר התעשייה המסחר והתעסוקה. כמו כן חל האיסור על בעל חנות לסחור בחנותו, ועל בעל בית מלאכה או מפעל לעבוד בבית מלאכתו או במפעלו. (על פי סעיף 10 לחוק יש עבודות מותרות)

לא ניתן לתת יום מנוחה שבועי ביום שלא מהימים שפורטו לעיל (הגדרת מנוחה שבועית).

למי יכול להינתן היתר להעבדה בשעות נוספות:

שר התעשייה המסחר והתעסוקה רשאי לתת היתר לעבודה בשעות נוספות בתקופה של מצב חירום בתוקף הכרזה (מדינת ישראל נמצאת במצב הזה מיום הקמתה) וכן למקומות עבודה הקשורים לביטחון המדינה ובשירותים חיוניים; בשירותים ציבוריים לא תעשייתיים; בשמירה, בבתי חולים; בבתי מרקחת; במוסדות לטיפול בילדים ובזקנים; בבתי אוכל; בתי מלון; בתי קפה; מפעלי תרבות, ספורט ושעשועים; בעבודות גמר והכנה שיש לעשותה מחוץ לשעות הרגילות; בעבודה שמטבעה נעשית לסירוגין ובהפסקות; בעבודה עונתית או במקרים יוצאים מהכלל כשיש לחץ עבודה זמני בלתי רגיל.

למי יכול להינתן היתר להעבדה במנוחה השבועית:

שר התעשייה המסחר והתעסוקה רשאי לתת היתר להעבדת עובד במנוחה השבועית או בחלק ממנה, אם הוא משוכנע שהפסקת העבודה עלולה לפגוע בביטחון המדינה, בביטחון הגוף או הרכוש, או לפגוע פגיעה רבה בכלכלה, בתהליך עבודה או בסיפוק צרכים חיוניים לציבור.

הערה: בחוק קיימות תקנות שעות המנוחה השבועית בתחבורה, בבתי דואר, בבתי קולנוע, בעבודה במשמרות, בתי חולים, ברפתנות, בלולנות ובשמירה (בוטל).

היתרים כלליים עיקריים:

היתר כללי להעבדה בשעות נוספות לכל העובדים (פורסם בילקוט הפרסומים 1977 התשל"ד ב- 06/01/74 עמ' 553): היתר זה מתיר את העבדת כלל העובדים במשך 4 שעות נוספות ליום, אך לא יותר מ- 12 שעות נוספות לשבוע, וזאת ללא צורך בהיתר מיוחד.

היתר כללי להעבדה בשעות נוספות במפעלים בהם עובדים שבוע עבודה בן 5 ימים (פורסם בילקוט הפרסומים 3669, התשמ"ט 15/06/89 עמ' 3349): היתר זה מתיר העבדה בימים א' - ה' 3.4 שעות נוספות ליום (מי שעובד 5 ימים בשבוע אמור לעבוד 8.6 שעות ליום. 3.4 הוא ההפרש בין 8.6 ל- 12). כמו כן ביום שאינו נמנה עם ימי העבודה הרגילים ואינו יום מנוחה שבועי ניתן לעבוד 6 שעות נוספות.

בכל מקרה אסור שסך השעות הנוספות לשבוע יהיה מעל ל- 15 שעות. מי שחל עליו ההיתר הזה, לא יחול עליו ההיתר הקודם.

היתר להעבדה בשמירה במנוחה השבועית ובשעות נוספות (פורסם בילקוט הפרסומים 191 התשי"א עמוד 1385):

- היתר זה מתיר העבדת עובד בשמירה במנוחה השבועית ובלבד שבמקום המנוחה השבועית ייתן לו המעביד מנוחת פיצוי תוך 4 שבועות כמספר שעות העבודה שהעובד עבד. אותה מנוחת פיצוי תכלול, ככול האפשר, את יום המנוחה השבועי הרגיל של העובד.
- ההיתר מתיר העבדה של שומר שעתיים נוספות לכל יום מימי השבוע ו- 3 שעות נוספות ביום שלפני המנוחה השבועית או בערבי חג. סה"כ 15 שעות נוספות לשבוע.
- עובד בשמירה (אשר עבד אצל מעבידו עד 4 שבועות) מותר להעבידו 4 שעות נוספות בכל אחד מימי השבוע ו- 5 שעות נוספות ביום שלפני המנוחה השבועית סה"כ 37 שעות נוספות לשבוע. אך לא יותר מ- 74 שעות נוספות בארבעה שבועות רצופים.

תקנות שעות עבודה בשמירה בוטלו החל מ- 01/07/06 (פורסם בקובץ תקנות 6475, י"ב בניסן התשס"ו 01/04/2006): התקנות ביטלו את העבדה בשמירה בשעות רגילות- 10 שעות ולא הסדר של שעות נוספות כפי שפורט לעיל.

הערה: בחוק ישנם עוד היתרים לעבודה בשעות נוספות ובמנוחה השבועית לצורך טיפול בבעלי חיים, בבתי אירוח, בתי אוכל ובתי מלון, באספקת מים, במפעלים רפואיים, במוסדות טיפול בילדים ובזקנים ובלולנות.

חובת ניהול פנקס שעות עבודה ומנוחה (פורסם בילקוט הפרסומים 4905 27/07/00):

בהתאם לסמכות שניתנה לשר בסעיף 25 לחוק קבע השר חובה לנהל פנקס שעות עבודה ומנוחה על כל מי שמעביד עובד לצורך עסק, משלח יד או שירות ציבורי.

הפרטים שירשמו בפנקס - שמו הפרטי ומשפחתו של העובד, מס' תעודת הזהות, כתובת, תאריך תחילת עבודה, שעות העבודה, שעות מנוחה שבועית, שעות נוספות, גמול שעות נוספות, גמול עבודה במנוחה השבועית וסיום העבודה אצל המעביד.

גמול עבודה בשעות נוספות ובמנוחה השבועית

- עובד שעבד שעות נוספות, זכאי לתוספת של 25% לפחות משכרו הרגיל לכל שעה משתי השעות הנוספות הראשונות, כל שעה נוספת מעבר לזה מזכה את העובד בתוספת של 50% לפחות משכרו הרגיל. אם העובד מקבל לפי תוצרת ישלם לו המעביד בעד כל יחידה שנעשתה בשתי השעות הנוספות הראשונות לא פחות מ- 1.25 מהשכר שהיה משתלם לאותה יחידה, ולא פחות מ- 1.5 מהשכר שהיה משתלם לעובד עבור כל יחידה שנעשתה בשעות שלאחר מכן.

לגבי עובד המקבל את שכרו על בסיס חודשי או יותר מכך ישנה אפשרות לתת לו, במקום הגמול, מנוחה של שעה ורבע לכל אחת משתי שעות נוספות ומנוחה של שעה וחצי לכל שעה נוספת שלאחריהן (וזאת מבלי לפגוע בגובה השכר הקבוע לאותו חודש או תקופה).

- עובד שעבד במנוחה השבועית זכאי לתוספת של 50% לפחות משכרו הרגיל בעבור כל שעת עבודה. אם השכר משולם לפי תוצרת ישלם לו מעבידו 1.5 מהשכר הרגיל לכל יחידה.

לעובד המקבל שכרו על בסיס חודש או יותר ניתן לתת לעובד, במקום הגמול, מנוחה של שעה וחצי בעבור כל שעת עבודה במנוחה השבועית (וזאת מבלי לפגוע בגובה השכר הקבוע לאותו חודש או תקופה).

צו ההרחבה בדבר קיצור שעות העבודה (פורסם בילקוט הפרסומים 4895 התש"ס 21/06/00)

עיקרו של צו זה בנושא שעות עבודה, הוא העמדת שעות העבודה בשבוע על 43 שעות ושכר השעה יחושב על בסיס 186 שעות לחודש עבודה ללא הפחתה בשכר.

תחולת החוק

חוק שעות עבודה ומנוחה אינו חל על: נוער עובד (שלגביו הוראות מיוחדות בחוק עבודת הנוער), שוטרים, חלק מעובדי המדינה, יורדי ים, עובדי דיג, אנשי צוות אוויר, עובדים בתפקידי הנהלה במשרות אמן אישי ועובדים שתנאי עבודתם אינם מאפשרים פיקוח על שעות העבודה והמנוחה שלהם.

עונשים

אי מתן מנוחה שבועית לפי החוק הינו עבירה שניתן בגינה לקבל קנס מינהלי בסך 5,000 שקלים או כתב אישום שהעונש המרבי עליו הוא קנס בסך 12,900 ₪ בגין כל העבדה במנוחה השבועית ובגין כל עובד. על שאר העבירות בחוק זה, יוגש כתב אישום.